

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ

2024-06-13 Nr. 4D-2024/1-207
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. kovo 1 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą ir 2024 m. balandžio 2 d. skundo papildymą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) Vilniaus kalėjimo (toliau – VK) pareigūnų veiksmų (neveikimo) susijusių su netinkamu prašymų nagrinėjimu ir vilkinimu priimti sprendimą perkelti iš drausmės grupės į paprastąją (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. „[...] Nuo 2023 m. rugsėjo 12 d. buvau perkeltas į drausmės grupę [...] 2023 gruodžio 12 d. turėjau būti perkeltas į paprastą grupę, nes atitikau visus BVK reikalavimus, kad būčiau perkeltas [...]. Pateikiau Vilniaus kalėjimo administracijai rašytinį prašymą, kad mane perkeltų į paprastą grupę. Šiandien yra 2024 m. vasario 29 d. iki šio laiko nesu gavęs jokio raštiško atsakymo dėl kokių priežasčių manęs neperkelia į paprastą grupę [...]. [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).“

2.2. „[...] 2023 m. spalio mėnesį (tikslios datos neprisimenu), Resocializacijos specialistams padaviau prašymą, kad būtų paruošti dokumentai malonės prašymo rašymui. Praėjo keturi mėnesiai ir dar niekas nėra sutvarkyta ir paruošta [...]“

2.3. „[...] su manimi niekas iš specialistų nedirba nors esu prirašęs prašymų, kad būčiau įtrauktas į įvairias programas. Teikiau prašymą, kad mane aplankytų psichologas, bet niekas į mano prašymą nereaguoja. [...] kalėjimų įstaigos nieko nedaro ir nevykdo įsipareigojimų, kad aš pakeisčiau savo požiūrį į gyvenimą ir paleistas į laisvę nedaryčiau nusikaltimų[...]“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. kovo 12 d. raštu Nr. 4D-2024/1-207/3D-532 kreipėsi į LKT direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes.

2024 m. kovo 26 d. Seimo kontrolierė gavo LKT 2024 m. kovo 26 d. raštą Nr. 1S-2029, kuriame nurodoma:

4.1. „[...] Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau - LKT) Vilniaus kalėjimo (toliau - Vilniaus kalėjimas) viršininko 2024-02-22 sprendimu Nr. NĮ-25-251 (kopija pridedama) nuteistajam X (toliau - Pareiškėjas) buvo skirta drausminė nuobauda - vienos bazinės socialinės išmokos dydžio įmoka į socialinės paramos nuteistiesiems fondą.[...]“

4.2. „[...] Pareiškėjas į Vilniaus kalėjimo viršininką dėl perkėlimo iš drausmės į paprastąją grupę kreipėsi su 2023-12-06 prašymu (reg. 2023-12-07, Nr. NPS-25-7014), į kurį atsakymas pateiktas Vilniaus kalėjimo viršininko 2024-03-01 raštu Nr. SN-25-241 (kopijos pridedamos)., kuriame nurodoma: „[...] Apgailestaujame, jog dėl žmogiškojo faktoriaus ir/ar elektroninės dokumentų valdymo sistemos ypatumų Jūsų prašymas pateikiamas šiek tiek vėliau, nei numatyta teisės aktuose [...]. [...] Jūsų prašymas buvo svarstytas VK Patariamiosios komisijos nuteistųjų ir suimtųjų teisinės padėties pokyčių klausimais (toliau - Komisija) posėdyje, kuri konstatavo, kad šiuo metu bausmę atliekate drausmės grupėje į kurią patekote dėl numatytų režimo pažeidimų. Nagrinėjant Jūsų atitikimą BVK 36 str. 5 d. sąlygoms, nustatyta, kad Jūs laisvės atėmimo bausmės drausmės grupėje metu, neužsiimate jums pasiūlyta darbine veikla, taip pat, Jums už įstaigoje nustatytos tvarkos nesilaikymą, Pravieniškių 2 - ojo kalėjimo viršininko 2023-09-04 sprendimu Nr. NĮ-25-11172, buvo skirta nuobauda - draudimas vieną mėnesį įsigyti asmeninių daiktų (išskyrus higienos reikmenis ir kanceliariines prekes), kuri buvo pradėta vykdyti 2023-09-12, atvykus į Vilniaus kalėjimą tęsti bausmės atlikimą ir 2023-09-05 sprendimu Nr. NĮ-25-1175, skirta - vienos bazinės socialinės išmokos dydžio įmoka į socialinės paramos nuteistiesiems fondą.

Įvertinus šias aplinkybes, VK Komisija teikė siūlymą Jūsų prašymo netenkinti, kadangi neatitinkate LR BVK 36 str. 5 d. 2 p. ir 4 p. reikalavimų. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, Jūsų prašymas tenkinamas nebus.[...]“

4.3. „[...] Vilniaus kalėjimo darbuotojų pateiktais duomenimis, Pareiškėjas į atsakingus pareigūnus dėl dokumentų parengimo malonės prašymui nesikreipė.“

4.4. „Pareiškėjas dėl psichologo konsultacijos suteikimo į Vilniaus kalėjimo darbuotojus yra kreipęsis. Informuojame, kad nuo 2023-11-13 Vilniaus kalėjime dirba tik vienas psichologas, todėl psichologinių paslaugų suteikimo procesas yra sulėtėjęs. Darbuotojų duomenimis, kiekvieno asmens kreipimasis dėl psichologinės pagalbos teikimo yra fiksuojamas ir Pareiškėjas, esant galimybei, artimiausiu metu bus iškviestas psichologo konsultacijai.“

4.5. „[...] Pareiškėjas dėl užimtumo priemonių suteikimo į Vilniaus kalėjimo viršininką kreipėsi su 2023-11-13 prašymu (reg. Nr. NPS-25-6488), į kurį atsakymas pateiktas Vilniaus kalėjimo viršininko 2023-12-22 raštu Nr. SN-25-1270 (kopijos pridedamos), nurodant kalėjime vykdomas programas, kuriose siūloma dalyvauti nuteistiesiems, bei kitas pozityvaus užimtumo veiklas. Pareiškėjas Vilniaus kalėjimo viršininkui taip pat pateikė tris prašymus dėl įtraukimo į užimtumo programas (reg. 2023-12-28, Nr. NPS-25-7428; Nr. NPS-25-7429; Nr. NPS-25-7431). Atsakymas į 2023-12-28 prašymą Nr. NPS-25-7429 pateiktas Vilniaus kalėjimo viršininko 2024-02-06 raštu Nr. SN-25-131 (kopija pridedama). Kiti du Pareiškėjo prašymai buvo perduoti programoms vykdančiam psichologui, todėl esant galimybei bei poreikiui, į minėtas programas Pareiškėjas bus įtrauktas. Pakartotinai nurodome, kad Vilniaus kalėjime šiuo metu trūksta psichologines paslaugas teikiančių ir programoms vedančių darbuotojų, tačiau LKT ir Vilniaus kalėjimo darbuotojai siekia, kad nuteistiesiems pozityvaus užimtumo veiklos būtų vykdomos kuo įmanoma efektyviau.“

4.6. „[...] Pareiškėjas 2023-11-28 dalyvavo konsultacijoje su Vilniaus kalėjimo užimtumo specialiste. Konsultacijos metu buvo aptarti Pareiškėjo poreikiai, interesai ir nuspręsta, kad nuteistąjį domintų užsiimti kūrybine veikla. Atsižvelgiant į tai, 2023-12-07 ir 2024-01-02 Pareiškėjas buvo kvieistas dalyvauti kūrybinėse veiklose, tačiau dalyvauti atsisakė, vėliau poreikio tam neišreiškė.“

4.7. „[...] Pareiškėjas pateikė 2024-02-19 prašymą Nr. NPS-25-1107, kuriame prašė leisti dalyvauti Nuteistųjų kolektyvo tarybos veikloje. Atsižvelgiant į tai, Vilniaus kalėjimo viršininko 2024-02-20 sprendimu Nr. NĮ-25-243 „Dėl Vilniaus kalėjimo nuteistųjų kolektyvo tarybos sudėties patvirtinimo“ (kopija pridedama) Pareiškėjas buvo įtrauktas į Vilniaus kalėjimo nuteistųjų kolektyvo tarybą.“

5. 2024 m. gegužės 30 d. Seimo kontrolierė elektroniniu paštu iš LKT gavo papildomos informacijos:

5.1.,[...] nurodyta drausminė nuobauda Pareiškėjui buvo skirta Pravieniškių kalėjime ir sumokėta tą pačią dieną, ir baigė galioti 2023-12-05, tačiau nuteistajam 2023-09-04 sprendimu Nr. NĮ-23-11172, buvo skirta nuobauda - draudimas vieną mėnesį įsigyti asmeninių daiktų (išskyrus higienos reikmenis ir kanceliarines prekes), kurią jis pradėjo atlikinėti, kaip ir minima pateiktame atsakyme, 2023-09-12 ir ši nuobauda baigė galioti 2024-01-12. Nuteistasis prašymą dėl perkėlimo pateikė 2023-12-07 ir tuo metu neatitiko BVK 36 str. 5 d. 4 p.“

5.2. „Patariamąsios komisijos posėdis vyko 2023-12-15, tačiau nuteistasis pristatytas Komisijai nebuvo, kadangi neatitiko BVK 36 str. 5 d. 4 p. reikalavimų (turėjo galiojančią drausminę nuobaudą), daugiau Komisijoje svarstytas nebuvo.“

5.3. „Šiuo metu nėra galiojančių Komisijos nuostatų, kurios apibrėžtų Komisijos veiklą. Komisija vadovaudamasi galiojančiais LR teisės aktais rekomenduoja arba nerekomenduoja tenkinti nuteistųjų prašymus įstaigos viršininkui.“

5.4. „Duomenų apie pateiktus darbo pasiūlymus nuteistajam nėra, tačiau nėra duomenų ir apie tai, kad nuteistasis būtų kreipęsis dėl įdarbinimo.“

5.5. „Taip pat papildomai atkreiptinas dėmesys, jog nuo 2024-04-25 sprendimu Nr. NĮ-25-568 nuteistasis yra perkeltas iš pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietos drausmės grupės į uždaro tipo paprastąją grupę (bausmės atlikimo sąlygos sugriežtintos).“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. *Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso* (toliau – BVK):

36 *straipsnis* – „[...] 5. Nuteistieji, kurie bausmės atlikimo metu šio straipsnio 3 dalyje nustatytais atvejais iš paprastosios grupės buvo perkelti į drausmės grupę, į paprastąją grupę gražinami, kai atitinka visas šias sąlygas: 1) drausmės grupėje atliko ne mažiau kaip tris paskirtos bausmės mėnesius; 2) drausmės grupėje užsiima jiems pasiūlyta darbine veikla šio kodekso 61 straipsnyje nurodytą laiką ne mažiau kaip tris paskutinius mėnesius; 3) vykdo individualiame resocializacijos plane nurodytas priemones; 4) neturi drausminių nuobaudų; 5) neturi neįvykdytų administracinių nuobaudų ar administracinio poveikio priemonių už bausmės atlikimo metu padarytus pažeidimus.[...]“

52 *straipsnis* – „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų resocializacijos tikslai ir priemonės 1. Nuteistųjų resocializacija grindžiama nuteistųjų nusikalstamo elgesio rizikos valdymu ir atkuriamojo teisingumo įgyvendinimu. Nusikalstamo elgesio rizika vertinama vadovaujantis laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) Probacijos tarnybos direktoriaus aprobuotomis metodikomis ir programomis. 2. Nuteistųjų resocializacijos tikslai: 1) užtikrinti veiksmingą nuteistųjų resocializaciją; 2) mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą. 3. Nuteistųjų resocializacijos priemonės yra šios: 1) individualus ir grupinis darbas su nuteistaisiais, kurio metu ugdomi nuteistųjų gebėjimai gyventi nenusikalstant ir skatinama jų resocializacija; 2) nuteistųjų dvasinių ir socialinių poreikių tenkinimo priemonės; 3) pagalba sprendžiant nuteistųjų asmenines ir socialines problemas; 4) socialinių įgūdžių lavinimo ir pozityvaus užimtumo skatinimo priemonės; 5) laisvės atėmimo vietų įstaigos direktoriaus ir (ar) Probacijos tarnybos direktoriaus aprobuotų elgesio pataisos programų įgyvendinimas; 6) individuali ar grupinė psichoterapija; 7) psichologinė pagalba; 8) atkuriamojo pobūdžio priemonės, kuriomis siekiama sutaikyti nuteistąjį ir nukentėjusįjį bei atlyginti nusikalstama veika padarytą žalą; 9) kitos priemonės, kurių įgyvendinimas padėtų nuteistiesiems sėkmingai resocializuotis. 4. Šio straipsnio 3 dalyje nustatytas priemones laisvės atėmimo vietų įstaiga pagal kompetenciją gali leisti įgyvendinti šio kodekso 51 straipsnyje nurodytiems subjektams.“

55 *straipsnis* „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo formos 1. Bausmę atliekantiems nuteistiesiems šio kodekso nustatyta tvarka ir sąlygomis sudaromos galimybės užsiimti prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla. 2. Nuteistųjų užimtumo prasminga jų ir

visuomenės interesus atitinkančia veikla formos: 1) nuteistųjų darbinė veikla bausmės atlikimo vietoje; 2) nuteistųjų darbas ne bausmės atlikimo vietoje; 3) bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas; 4) individuali veikla; 5) dalyvavimas įstaigų ir organizacijų kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto ir kitoje veikloje, padedančioje nuteistiesiems resocializuotis; 6) dalyvavimas nuteistųjų kolektyvo tarybų veikloje.“

80 straipsnis – „Drausminimo priemonių skyrimo laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems tvarka – [...] 6. Jeigu nuteistasis, kuriam paskirta šio kodekso 79 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyta drausminė nuobauda, asmeninėje sąskaitoje neturi lėšų arba jų turi nepakankamai, kad būtų iš karto sumokėta paskirta įmoka į fondą, šio kodekso 79 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyta drausminė nuobauda laikoma įvykdyta, kai iš nuteistojo asmeninės sąskaitos laisvės atėmimo vietų įstaiga išskaičiuoja šiai įmokai ar likusiai jos daliai sumokėti reikalingas lėšas; [...] 9. Jeigu nuteistajam per tris mėnesius, o nepilnamečiam nuteistajam – per du mėnesius nuo drausminės nuobaudos įvykdymo dienos nepaskiriama nauja drausminė nuobauda, laikoma, kad šis nuteistasis drausminių nuobaudų neturi.“

7. Viešojo administravimo įstatymo (toliau ir – VAĮ):

3 straipsnis – „5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs;“

10 straipsnis – „4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. [...]“

13 straipsnis – „1. Asmeniui, pateikusiam prašymą, ar asmeniui, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, taip pat asmenims, kuriems administracinis sprendimas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją, o kai reikia apsaugoti atitinkamų kategorijų duomenis, – nuasmenintą priimto administracinio sprendimo nuorašą. [...]“

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimas Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės):

„45 punktas – Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį:

45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualiu klausimu atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka.

45.4. į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas:

2010 m. gegužės 13 d. nutarime (pakartota 2013 m. vasario 20 d. nutarime) nurodė: „Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas. Teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių“ (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. birželio 22 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas).

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas Skunde rašo, jog negavo atsakymo į prašymą dėl gražinimo iš drausmės grupės į paprastąją, VK pareigūnai vilkina perkelti jį iš drausmės grupės į paprastąją, nesuteikia psichologo konsultacijos ir neužtikrina tinkamo užimtumo.

11. VAĮ numatyta, kad viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas buvo paskirtas į drausmės grupę nuo 2023 m. rugsėjo 12 d.. Pareiškėjas į VK viršininką dėl perkėlimo iš drausmės į paprastąją grupę kreipėsi su 2023 m. gruodžio 6 d. prašymu (reg. 2023-12-07, Nr. NPS-25-7014), į kurį atsakymas pateiktas VK viršininko 2024 m. kovo 1 d. raštu Nr. SN-25-241. Pateiktame atsakyme Pareiškėjui paaiškinta, kodėl ir kuo vadovaujantis jis nebuvo perkeltas iš drausmės grupės į paprastąją (šios pažymos 4.2. papunktis). Įvertinus VK pateiktą atsakymą, konstatuotina, kad atsakymas Pareiškėjui pateiktas praleidus VAĮ numatytą 20 darbo dienų terminą, apie termino praleidimą VK pareigūnai informavo Pareiškėją pateiktame atsakyme, kuriame nurodoma, jog dėl žmogiškojo faktoriaus ir/ar elektroninės dokumentų valdymo sistemos ypatumų į prašymą atsakymas pateiktas vėliau nei numatyta teisės aktuose, t. y. atsakymas pateiktas praėjus 3 mėnesiams (šios pažymos 4.2. papunktis).

12. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad VK viršininko 2024 m. kovo 1 d. raštu Nr. SN-25-241 pateiktame atsakyme į Pareiškėjo 2023 m. gruodžio 6 d. prašymą, informuojama, kad Pareiškėjo prašymas svarstytas Komisijos posėdyje, Komisija teikė siūlymą prašymo netenkinti, kadangi Pareiškėjas neatitinka LR BVK 36 straipsnio 5 dalies 2 punkto ir 4 punkto reikalavimų (šios pažymos 4.2. papunktis), iš LKT pateiktų duomenų matyti, kad Komisijos posėdis vyko 2023 m. gruodžio 15 d., tačiau Pareiškėjas pristatytas Komisijai nebuvo ir daugiau Komisijoje svarstytas taip pat nebuvo (šios pažymos 5.2 papunktis).

BVK 36 straipsnio 5 dalyje numatyta, jog nuteistieji, kurie bausmės atlikimo metu buvo perkelti į drausmės grupę, į paprastąją grupę gražinami, kai atitinka visas šias sąlygas: 1) drausmės grupėje atliko ne mažiau kaip tris paskirtos bausmės mėnesius; 2) drausmės grupėje užsiima jiems pasiūlyta darbine veikla šio kodekso 61 straipsnyje nurodytą laiką ne mažiau kaip tris paskutinius mėnesius; 3) vykdo individualiame resocializacijos plane nurodytas priemonės; 4) neturi drausminių nuobaudų; 5) neturi neįvykdytų administracinių nuobaudų ar administracinio poveikio priemonių už bausmės atlikimo metu padarytus pažeidimus.

Atsižvelgiant į tai nustatyta:

1. VK 2024-03-01 raštu Nr. SN-25-241 pateiktame atsakyme Pareiškėjui teigiama kad Pareiškėjas neužsiima jam pasiūlyta darbine veikla. BVK aiškiai nurodyta, jog darbinę veiklą privalo pasiūlyti kalėjimo administracija. Iš LKT 2024 m. gegužės 30 d. Seimo kontrolierei elektroniniu paštu pateiktos informacijos matyti, kad duomenų apie VK pateiktus darbo pasiūlymus Pareiškėjui, nėra

(šios pažymos 5.4. papunktis). Atsižvelgiant į tai galima teigti, jog Pareiškėjui VK administracija nepasiūlė jokios darbinės veiklos.

2. Pareiškėjas į drausmės grupę buvo perkeltas 2023 m. rugsėjo 12 d.. Atsižvelgiant į BVK numatytą reglamentavimą, norint grąžinti, šiuo atveju Pareiškėją, į paprastąją grupę jis turi neturėti galiojančių drausminių nuobaudų. BVK 80 straipsnis reglamentuoja drausminimo priemonių skyrimo nuteistiesiems tvarką, šiuo atveju nustatyta, kad Pareiškėjas būdamas drausmės grupėje turėjo drausminių nuobaudų:

2.1. Pravieniškių 2 - ojo kalėjimo viršininko 2023 m. rugsėjo 4 d. sprendimu Nr. NĮ-25-11172, buvo skirta nuobauda - draudimas vieną mėnesį įsigyti asmeninių daiktų (išskyrus higienos reikmenis ir kanceliarines prekes), ši nuobauda buvo pradėta vykdyti 2023 m. rugsėjo 12 d. Vadovaujantis BVK reglamentavimu, jeigu per 3 mėnesius nuo drausminės nuobaudos įvykdymo dienos nepaskiriama nauja drausminė nuobauda, laikoma, kad šis nuteistasis drausminių nuobaudų neturi, todėl laikytina, kad Pareiškėjas galiojančių drausminių nuobaudų nebeturėjo nuo 2024 m. sausio 12 d.;

2.2. Pareiškėjui 2023 m. rugsėjo 5 d. Vilniaus kalėjimo viršininko sprendimu buvo skirta drausminė nuobauda Nr. NĮ-25-1175 - vienos bazinės socialinės išmokos dydžio įmoka į socialinės paramos nuteistiesiems fondą, kuri vadovaujantis BVK laikoma įvykdyta kai iš nuteistojo asmeninės sąskaitos laisvės atėmimo vietų įstaiga išskaičiuoja šiai įmoka ar likusiai jos daliai sumokėti reikalingas lėšas. Šiuo atveju ši įmoka buvo sumokėta tą pačią dieną kada ir buvo paskirta nuobauda (šios pažymos 5.1 papunktis), t. y. 2023 m. rugsėjo 5 d., todėl atsižvelgiant į teisinį reglamentavimą ši nuobauda Pareiškėjui baigė galioti po trijų mėnesių nuo jos įvykdymo, t. y. 2023 m. gruodžio 5 d.;

Nuteistieji gali būti grąžinami iš drausmės grupės į paprastąją grupę, kai drausmės grupėje po perkėlimo į ją nuteistasis yra atlikęs ne mažiau kaip tris bausmės atlikimo mėnesius ir atitinka BKV numatytas sąlygas, tai reiškia, kad pareigūnai suėjus 3 mėnesių terminui turi imtis aktyvių veiksmų ir vertinti nuteistųjų, šiuo atveju Pareiškėjo, atitikimą kitoms BVK nustatytoms sąlygoms, siekiant įvertinti galimybę būti grąžintam į paprastąją grupę.

Šiuo atveju konstatuotina, kad Pareiškėjas nuo 2024 m. sausio 12 d. nebeturėjo galiojančių nuobaudų ir buvo atlikęs ne mažiau kaip tris bausmės atlikimo mėnesius drausmės grupėje, todėl vadovaujantis BVK reikalavimais galėjo būti svarstytas dėl grąžinimo į paprastąją grupę.

13. Skundo tyrimo metu iš pateiktos informacijos nustatyta, kad VK Komisijos posėdis dėl grąžinimo iš drausmės grupės į paprastąją vyko 2023 m. gruodžio 15 d., tačiau Pareiškėjas pristatytas Komisijai nebuvo, kadangi tuo metu (2023 m. gruodžio 15 d) neatitiko BVK reikalavimų (turėjo galiojančią drausminę nuobaudą). Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas daugiau Komisijoje svarstytas nebuvo (šios pažymos 5.2. papunktis).

LKT teigimu, šiuo metu nėra galiojančių Komisijos nuostatų, kurios apibrėžtų Komisijos veiklą. Komisija vadovaudamasi galiojančiais LR teisės aktais rekomenduoja arba nerekomenduoja tenkinti nuteistųjų prašymus įstaigos viršininkui. (šios pažymos 5.3.papunktis)

Seimo kontrolieri kyla pagrįstas klausimas, koku pagrindu ir pagal kokias procedūras veikia Komisija? Seimo kontrolierė atkreipia LKT direktoriaus dėmesį į tai, kad nuteistiesiems turi būti aiški Komisijos sprendimų priėmimo procedūra ir tvarka. Tokios tvarkos nebuvimas leidžia daryti išvadą, kad yra pažeidžiamas teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo principo reikalavimas, o tai sprendimų priėmimo procese sukuria neteisėtumo regimybę.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas. Teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus.

Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį į tai, kad Pareiškėjo kreipimasis į VK viršininką grąžinti jį iš drausmės grupės į paprastąją, vadovaujantis VAĮ bei Taisyklių nuostatomis laikytinas prašymu priimti administracinį sprendimą. Vadovaujantis Taisyklėmis į šį prašymą priimti administracinį

sprendimą, sprendimas turėjo būti priimtas ir atsakymas pateiktas VAĮ 13 straipsnyje nustatyta tvarka ir terminais (šios pažymos 7 ir 8 punktai), tačiau priimant administracinį sprendimą nebuvo laikomasi šių teisės aktų nuostatų.

Konstatuotina, kad nesant aiškaus Komisijos veiklos teisinio reguliavimo bei nesilaikant VAĮ ir Taisyklių nuostatų, reglamentuojančių prašymų nagrinėjimą, Pareiškėjui pagrįstai kyla klausimas, kodėl jo prašymas dėl gražinimo į paprastąją grupę nebuvo svarstytas Komisijoje tuo laikotarpiu, kai atitiko BVK numatytąsias sąlygas, t. y. nuo 2024 metų sausio 12 d.

Atsižvelgiant į tai kas nurodyta, Seimo kontrolierė konstatuoja, kad VK pareigūnai laiku neinformuodami Pareiškėjo apie Komisijoje svarstytą jo prašymą ir nepateikdami atsakymo į jį (pasiteisinant įvykusia žmogiškąja klaida ar dokumentų valdymo sistemos ypatumais), nesilaikė VAĮ nustatytų reikalavimų administraciniam sprendimui priimti. Pareiškėjas prarado galimybę pretenduoti būti gražintas į paprastąją grupę tuomet, kai jis nebeturėjo galiojančių drausminių nuobaudų ir atitiko BVK nustatytas sąlygas, tai taip pat galėjo lemti ir Pareiškėjo teisinę padėtį - jis negalėjo turėti švelnesnio režimo, kas garantuotų daugiau teisių ir, galimai, didesnę jo motyvaciją resocializacijos procese.

Atsižvelgiant į tai, Seimo kontrolierė rekomenduoja LKT direktoriui išsiaiškinti, kokios konkrečios priežastys lėmė, kad Pareiškėjui laiku nebuvo pateiktas atsakymas į jo 2023 m. gruodžio 6 d. prašymą, taip pat – kodėl jo klausimas dėl gražinimo į paprastąją grupę nebuvo svarstytas Komisijoje, kai Pareiškėjas atitiko BVK reikalavimus? Taip pat rekomenduojama imtis veiksmų, kad Komisijos veikla būtų aiškiai ir suprantamai reglamentuota, kad pareigūnams ir nuteistiesiems nekilų klausimų, koku pagrindu ir pagal kokias procedūras veikia Komisija.

14. Pareiškėjas Skunde taip pat nurodė, kad 2023 m. spalio mėnesį (tikslios datos neprisimena), Resocializacijos specialistams padavė prašymą, kad būtų paruošti dokumentai malonės prašymo rašymui, tačiau atsakymo negavo. |

Skundo tyrimo metu nustatyta, jog Vilniaus kalėjimo darbuotojų pateiktais duomenimis, Pareiškėjas į atsakingus pareigūnus dėl dokumentų parengimo malonės prašymui nesikreipė (šios pažymos 4.3. papunktis).

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, konstatuotina, jog Skundo tyrimo metu negauta objektyvių duomenų, tokių Pareiškėjas Seimo kontrolierei taip pat nepateikė, kurie leistų patvirtinti Pareiškėjo teiginį, kad VK pareigūnai neregistruoja jo prašymų.

15. Pareiškėjas skunde taip pat nurodo, kad kreipėsi į VK administraciją su prašymais dėl įtraukimo į užimtumo programas, kad aplankytų psichologas, bet niekas į prašymus nereaguoja.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas dėl užimtumo priemonių suteikimo ir psichologo konsultacijos į VK viršininką kreipėsi su 2023 m. lapkričio 13 d. prašymu (reg. Nr. NPS-25-6488), į kurį atsakymas pateiktas 2023 m. gruodžio 22 d. raštu Nr. SN-25-1270, nurodant VK vykdomas programas, kuriose siūloma dalyvauti, bei kitas pozityvaus užimtumo veiklas.

Nustatyta, kad iki šio rašto Seimo kontrolierei pateikimo dienos, t. y. iki 2024 m. kovo 26 d. psichologinė pagalba Pareiškėjui nebuvo suteikta. Kaip informavo LKT Seimo kontrolierę, nuo 2023 m. lapkričio 13 d. VK dirba tik vienas psichologas, todėl psichologinių paslaugų suteikimo procesas yra sulėtėjęs, Pareiškėjo, kreipimasis dėl psichologinės pagalbos teikimo yra užfiksuotas ir esant galimybei, artimiausiu metu jis bus iškvieistas psichologo konsultacijai.

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas ne kartą (šios pažymos 4.5. papunktis) kreipėsi į VK administraciją su prašymais dėl įtraukimo į užimtumo programas, tačiau VK administracija informavo Pareiškėją, kad esant galimybei ateityje jis bus įtrauktas į užimtumo programas, tačiau jokių konkrečių terminų nenurodė; taip pat apgailestavo, jog VK šiuo metu trūksta programų vedančių darbuotojų.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad atsižvelgus į Pareiškėjo prašymą, Vilniaus kalėjimo viršininko 2024 m. vasario 20 d. sprendimu Nr. NĮ-25-243 Pareiškėjas buvo įtrauktas į Vilniaus

kalėjimo nuteistųjų kolektyvo tarybos narius.

Seimo kontrolierė atkreipia LKT dėmesį į tai, kad BVK yra numatytos nuteistųjų resocializacijos priemonės, viena iš kurių kaip tik ir yra psichologinė pagalba nuteistiesiems bei pozityvaus užimtumo skatinimo priemonės (šios pažymos 6 punktas). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad nepakankamas psichologinės pagalbos užtikrinimas ir pozityvaus užimtumo priemonių trūkumas negali visapusiškai užtikrinti tinkamos ir veiksmingos nuteistųjų resocializacijos bei mažinti jų nusikalstamų veikų recidyvą.

Seimo kontrolierė konstatuoja, jog psichologinės pagalbos laukimas ilgiau nei keturis mėnesius negali būti pripažįstamas kaip tinkama ir veiksminga nuteistųjų resocializacija. Seimo kontrolierės nuomone, tokia situacija nėra tinkama, todėl LKT direktoriui rekomenduoja kuo skubiau imtis priemonių, kad VK būtų užtikrintas psichologinės pagalbos suteikimas ir tinkamas užimtumas.

16. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pareiškėjo skundas dėl VK pareigūnų veiksmų nagrinėjant jo prašymus, nesuteikiant psichologinės pagalbos ir tinkamo užimtumo pripažintinas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

17. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundą dėl Vilniaus kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su netinkamu prašymų nagrinėjimu ir vilkinimu priimti sprendimą grąžinti iš drausmės į paprastąją grupę bei psichologinės pagalbos nesuteikimu ir užimtumo neužtikrinimu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

18. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1, 8, 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja:

- 18.1. imtis priemonių, kad Komisijos veikla būtų reglamentuota;
- 18.2. išsiaiškinti konkrečias priežastis („žmogiškojo faktoriaus ir/ar elektroninės dokumentų valdymo sistemos ypatumų“, 4.2 p.), dėl kurių buvo vilkinamas sprendimo dėl Pareiškėjo grąžinimo iš drausmės į paprastąją grupę priėmimas ir atsakymo Pareiškėjui pateikimas;
- 18.3. imtis veiksmų, kad administraciniai sprendimai dėl nuteistųjų prašymų ir/ar skundų būtų priimti vadovaujantis VAĮ numatytais terminais ir tvarka;
- 18.4. imtis priemonių, kad būtų užtikrinta tinkama psichologinė pagalba nuteistiesiems;
- 18.5. informuoti, ar ir kada Pareiškėjui buvo suteikta psichologinė pagalba; ar, kada ir koks užimtumas pasiūlytas.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė